

Soil Fertility in a Changing World

Resultaten van de Ronde Tafel Discussie op 13
December 2013 in Wageningen

Inleiding

Op 13 december 2013 hebben 36 vertegenwoordigers van bedrijven, NGO's, beleid en onderzoek (bijlage 2) in Wageningen een levendige discussie gevoerd over het belang van het onderwerp bodemvruchtbaarheid in ontwikkelingsprojecten. Het doel van de bijeenkomst was:

1. om de voorlopige resultaten te presenteren van het project "Soil Fertility in a Changing World" dat Alterra uitvoert in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken. Op basis van literatuur en interviews met een aantal deskundigen is een analyse gemaakt van de problematiek van afnemende bodemvruchtbaarheid in grote delen van de wereld en zijn aanbevelingen opgesteld, die de opdrachtgever kan meenemen in het beleid voor voedselzekerheid en internationale samenwerking.
2. om draagvlak te zoeken voor de aanbevelingen uit genoemd rapport binnen het netwerk van Nederlandse partijen die naar verwachting een rol kunnen spelen bij toekomstige projecten op het terrein van voedselzekerheid en internationale samenwerking. Het kan daarbij gaan om inbreng van kennis, ervaring, netwerk en financiële middelen, en meer in het bijzonder om deelname aan publiek-private samenwerkingen gericht op het uitvoeren van projecten en programma's over het onderwerp bodemvruchtbaarheid en voedselzekerheid.

Deze middag was georganiseerd door Alterra, onderdeel van Wageningen UR in samenwerking met AgriProFocus, een internationaal opererende netwerkorganisatie van Nederlandse partijen (bedrijven en NGO's) op het terrein van ontwikkelingssamenwerking en voedselzekerheid. Het programma van de middag kunt u vinden in bijlage 1. We hebben niet gekozen voor een letterlijke weergave van de discussies, maar beperken ons tot de naar ons inzicht belangrijkste resultaten, vooral de actiepunten voor vervolg. Daarbij is zowel gebruik gemaakt van het letterlijke verslag als van de flip-over vellen die tijdens de bijeenkomst aan de muur hingen, en waar deelnemers conclusies, actiepunten en beoogde initiatieven konden aangeven. Indien gewenst kunt u het letterlijke verslag bij ons opvragen, net als de presentatie van het project door Christy van Beek. Ons rapport wordt binnenkort gereviewd door

een beperkt aantal deskundigen. We zullen melden wanneer het klaar is, het kan dan van de Alterra site worden gedownload. Op verzoek van de deelnemers zijn de emailadressen toegevoegd aan bijlage 2, zodat men elkaar kan benaderen voor het oppakken van actiepunten of andere initiatieven.

Foto 1: deelnemers tijdens de theepauze

Tekst box 1: Inleiding door Geert Westenbrink over de positie van DG-AGRO van het Ministerie van EZ met betrekking tot bodemvruchtbaarheid.

De huidige trend is van productie- naar ketenbenadering maar daar komt bodem niet expliciet/direct bij aan bod, alleen indirect via het thema klimaat. Het huidige beleid kenmerkt zich door meer markt en meer bedrijfsleven. Bij veel landbouwontwikkelingsprojecten, bijvoorbeeld van de Wereldbank, vindt uitmijnen van de bodem plaats. Aandacht voor de bodem is nodig om duurzame voedselproductie zeker te stellen. In PPP constructies moeten we bodembeheer beter integreren. Het land is grotendeels in beheer bij kleine boeren. We willen streven naar marktpackages, met een goede positie in de internationale markt, samengesteld door bedrijven en instellingen uit Nederland, die vanuit een visie op bodemvruchtbaarheid duurzame productieverbetering nastreven, net zoals de eerder succesvolle zuivelpackages. Daarnaast is aandacht voor transitieopgaven nodig zoals een op recycling gerichte economie.

Impressie

Na het welkom door dagvoorzitter Hedwig Bruggeman (AgriProFocus) kreeg Geert Westenbrink de gelegenheid de positie van DG-AGRO van het Ministerie van EZ toe te lichten (Tekst box 1). Vervolgens gaf Christy van Beek haar presentatie van de voorlopige resultaten van het project (foto 2)

Foto 2: presentatie van de voorlopige resultaten van het project door Christy van Beek. De slide vertoont de voorgestelde stappen van het "Fertile Grounds Initiative"

Daarna voorzag het programma in twee "vissenkom" discussies. Dat wil zeggen dat iemand een pitch geeft over een onderwerp en daarna daarover met een kleine kring mensen in het midden (de viskom) in discussie gaat. Zodra mensen buiten de viskom iets willen inbrengen tikken ze iemand aan om diens plaats in te nemen en gaat de discussie verder. De eerste viskom ging over de mogelijke inbreng van bedrijven (Pitch van Aart van den Bos, Soil&&More), de tweede over de rol van het maatschappelijk middenveld (Pitch van Nathalie van Haren, Both Ends).

Foto 3: Pitch door Aart van den Bos van Soil&More (links bij scherm) ter voorbereiding op de eerste vissenkomdiscussie over de mogelijke inbreng van bedrijven.

De actiepunten die zijn geregistreerd vanuit de discussiesessies na de presentatie en de beide pitches staan samengevat op pagina 5 onder conclusies en actiepunten.

Conclusies en gemaakte afspraken:

Het voorgestelde Fertile grounds initiative werd ondersteund en de wens om tot uitvoering over te gaan werd breed gedragen.

1. Een belangrijke conclusie was dat de activiteiten van Ngo's en van onderzoek onvoldoende zijn geïntegreerd. Beide partijen zouden meer van elkaar kunnen profiteren. Hieruit vloeit het **actiepunt** voort om een vervolgbijeenkomst met verschillende partijen, maar zeker dus met Ngo's te organiseren (AgriProFocus).
2. De urgentie van de problematiek van teruglopende bodemvruchtbaarheid en voedselzekerheid is duidelijk gemaakt. Niet duidelijk is op welke termijn & met welke kosten dit opgelost zou kunnen worden. Het is daarom zinvol een bloemlezing te maken van goede voorbeelden van bodemherstel en succesvolle productieverbetering en daaruit voorwaarden voor succes af te leiden (**actie WUR**).
3. Het is nodig om de kennisuitwisseling tussen de aanwezige partijen te versterken en een gezamenlijk idee van "best practice" te ontwikkelen. **Actiepunt** AgriProfocus & WUR schrijven een voorstel voor een CoP (Community of Practice).
4. Het belang van het onderwerp voor het bedrijfsleven en andersom van het bedrijfsleven voor het onderwerp werd onderkend. **Actiepunt** Bedrijfsleven informeren en verder betrekken (EZ en WUR, IDH?)
5. Om het initiatief te ondersteunen is vervolfinanciering nodig. Dit kan gaan om onderzoek- en ontwikkelingsprojecten, maar ook om "seed money" voor start-ups van bedrijven die innovatieve en dus risicovolle business cases willen ontwikkelen gericht op het FGI. **Actiepunt:** Mogelijkheden voor financiering onderzoeken (FDOV, Food & Business Knowledge platform, EU-H2020, overig; o.a. WUR)
6. Er is behoefte aan innovatieve financieringssystemen om risico's van boeren af te dekken die samenhangen met innovatie en het gebruik van meer inputs. **Actiepunt 6a:** uitwerken van no-cure no-pay maatregelen. **Actiepunt 6b:** uitwerken van opties voor koppeling van inputkosten aan output opbrengsten (ZOA, SMI). **Actiepunt 6c:** coöperaties op basis van meerwaardeketens opzetten (Solidaridad, consumentenorganisaties, bedrijven, IDH)
7. Het is verstandig om na te gaan hoe dit initiatief aansluit op andere ontwikkelingen. **Actiepunt:** nagaan mogelijke integratie van FGI met of aansluiting op andere ontwikkelingen of initiatieven (bijvoorbeeld duurzamere veehouderijssystemen, sanitatie, transport). Kansen in kaart brengen (WUR&SMI).
8. Het is nodig om randvoorwaarden, condities en criteria voor succesvolle toepassing van dit initiatief te identificeren. Wat is een goede "enabling environment", wat zijn kansrijke ketens, pilotgebieden? **Actiepunt** opstellen van randvoorwaarden voor succesvolle introductie FGI (WUR, IDH, bedrijven, Ngo's)
9. Nederland loopt helemaal niet voorop in het internationale beleid voor het onderwerp duurzaam bodembeheer. Als Nederland "bodemvruchtbaarheidpackages" wil gaan "verkopen", dan moeten we dit verbeteren **Actiepunt** Nederland sterker profileren op dit punt (BothEnds, WUR, EZ)

BIJLAGE 1: PROGRAMMA

12:30 Ontvangst met lunch

13:20 Welkom: Hedwig Bruggeman, AgriProFocus

13:25 Aanleiding: Geert Westenbrink, Ministerie van EZ

13:30 Introductie: Christy van Beek, WUR\Alterra

14:10 Dialoog sessie

14:15 Perspectief van bedrijven: Aart van den Bos, Soil & More International

15:00 Koffie/thee

15:30 Perspectief van maatschappelijk middenveld: Nathalie van Haren, BothEnds

16:30 Vervolgstappen

17:00 Afsluiting

BIJLAGE 2: DEELNEMERS LIJST

	Naam	Achternaam	Organisatie	e-mail
1	Huig	Bergsma	Arcadis	huig.bergsma@arcadis.nl
2	Rubén	Borge	Rockinsoils	rockinsoils@gmail.com
3	Erik	Bos	Wageningen UR	erik.bos@wur.nl
4	Hedwig	Bruggeman	Agri-profocus	hbruggeman@agri-profocus.nl
5	Aniel	Chandrikasingh		aniel.chandrikasingh@gmail.com
6	Willy	Douma	Hivos	wdouma@hivos.nl
7	Yvette	Faber	Solidaridad	Yvette.Faber@solidaridad.nl
8	Hanneke	Heesmans	Alterra Wageningen UR	hanneke.heesmans@wur.nl
9	Ellis	Hoffland	WUR / DOW	Ellis.hoffland@wur.nl
10	Daniel	Knoop	Solidaridad	daniel.knoop@solidaridad.nl
11	Herve	Millet		rv.millet@gmail.com
12	Joost	Mogendorff	VA design	j.mogendorff@va-design.nl
	Gert Jan	Noij	Alterra Wageningen UR	gertjan.noij@wur.nl
13	Konrad	Plechowski	International Institute for Communication and Development	kplechowski@iicd.org
14	Jet	Proost	WUR/ ICRA	jet.proost@icra-edu.org jet.proost@planet.nl
15	Ljiljana	Rodic-Wiersma	AFSG / CDI Wageningen UR	ljiljana.rodic@wur.nl
16	Wim	Simonse	Stichting Woord en Daad	w.simonse@woordendaad.nl
17	Peter	Ton	Cordaid	peter.ton@cordaid.nl
18	Christy	van Beek	Alterra Wageningen UR	christy.vanbeek@wur.nl
19	Sander	van Delden	HAS Hogeschool	S.vanDelden@has.nl
20	Aart	van den Bos	Soil and More	aart.vandenbos@soilandmore.com
21	Reinder	van der Meer	Soil Cares Ltd	Reinder.vanderMeer@soilcares.com
22	Frits	van der Wal	Ministerie van Buitenlandse Zaken	frits-vander.wal@minbuza.nl
23	Niek	van Duivenbooden	Alterra Wageningen UR	niek.vanduivenbooden@wur.nl
24	Boudewijn	van Elzakker	Agro Eco – Louis Bolk Institute	
25	Alexis	van Erp	Eosta	Alexis.van.Erp@eosta.com
26	Nathalie	van Haren	Both Ends	
27	Katrien	van 't Hooft	Dutch Farm Experience	katrienvanhoofd@gmail.com>
28	Roelof	van Til	ZOA	roelofvantil@gmail.com
29	Edith	van Walsum	ILEIA	e.van.walsum@ileia.org
31	Geert	Westenbrink	Ministerie van Economische Zaken	g.westenbrink@minez.nl